

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/227909,Monika-Komaniecka-Lyp-Swiadek-i-obronca-prawdy-Ksiadz-Zdzislaw-Jastrzebiec-Peszkowski.html>
27.02.2026, 08:13

Monika Komaniecka-Łyp: Świadek i obrońca prawdy. Ksiądz Zdzisław Jastrzębiec Peszkowski (1918–2007)

Nauczyciel młodzieży i harcmistrz. Ułan i ksiądz katolicki. Był niestrudzonym świadkiem prawdy o Zbrodni Katyńskiej i polskiej Głogocie Wschodu, orędownikiem przebaczenia i pojednania.

23.08

Zdzisław Peszkowski urodził się 23 sierpnia 1918 r. w Sanoku, w rodzinie szlacheckiej Peszkowskich herbu Jastrzębiec. Jego ojciec – Zygmunt – prowadził w Sanoku przy ul. Jagiellońskiej 10 niewielką cukiernię. W Sanoku Zdzisław uczęszczał do szkoły podstawowej, a następnie gimnazjum im. Królowej Zofii, które ukończył maturą w 1938 r. W okresie nauki należał do Związku Harcerstwa Polskiego, był m.in. drużynowym 2. Drużyny Harcerzy w Sanoku i organizatorem ruchu zachowawczego.

Ułan króla Jana

We wrześniu 1938 r. Peszkowski rozpoczął służbę w Szkole Podchorążych Kawalerii w Grudziądzu. W kampanii wrześniowej 1939 r. służył w 20. Pułku Ułanów im. Króla Jana III Sobieskiego stacjonującym w Rzeszowie.

Po agresji ZSRS na Polskę 17 września, pułk dostał się do niewoli sowieckiej. Żołnierze rozlokowani w pałacu w Pomorzanach (znajdującym się w połowie drogi między Złoczowem a Brzeżanami) zostali otoczeni i pojęmani przez Sowietów. Oficerów przepędzono w rejon Wołoczysk i tam osadzono w obozie przejściowym. Na przełomie października i listopada 1939 r. przewieziono ich do obozu w Kozielsku. W kwietniu 1940 r. NKWD rozpoczęło wywożenie jeńców z obozu w rejon Katynia, gdzie byli mordowani. 12 maja 1940 r. ostatni transport 250 więźniów, wśród których był pchor. Peszkowski, przewieziono do obozu w Pawliszczew Borze, a następnie do Głazowca.

Ułan Krechowiecki

Po zawarciu układu Sikorski-Majski 30 lipca 1941 r. zaczęto tworzyć Armię Polską w ZSRS. Peszkowski dotarł do Tockoje 9 września 1941 r., gdzie w dywizji gen. Michała Karaszewicza-Tokarzewskiego został przydzielony do 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. W armii gen. Andersa (przemianowanej na II Korpus Polski) został awansowany do stopnia porucznika, a następnie rotmistrza i dowodził kompanią w 1. Pułku Ułanów Krechowieckich. W 1943 r. rozkazem dowództwa został skierowany do pracy z młodzieżą polską, ewakuowaną z ZSRS, w Iranie (Teheran), Palestynie, Afryce Wschodniej i w Indiach. Peszkowski wiedział, że harcerstwo kształtowało charaktery i mogło pomóc dzieciom otrząsnąć się z tragicznych doświadczeń sowieckiej niewoli. Organizował szkoły polskie, drużyny i hufce harcerskie.

Kapłan i obywatel USA

Po zakończeniu II wojny światowej Peszkowski został zdemobilizowany i pozostał na emigracji.

W 1948 r. zaczął studiować psychologię i filozofię na Oksfordzie. Wyjechał do Stanów Zjednoczonych i w 1950 r. wstąpił do Polskiego Seminarium Duchownego im. św. Cyryla i Metodego w Orchard Lake, związanego z Uniwersytetem Winsconsin w Detroit w stanie Michigan, gdzie uzyskał stopień magistra teologii.

[Czytaj artykuł Moniki Komanieckiej-Łyp *Świadek i obrońca prawdy. Ksiądz Zdzisław Jastrzębiec Peszkowski \(1918-2007\)* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

Polecamy:

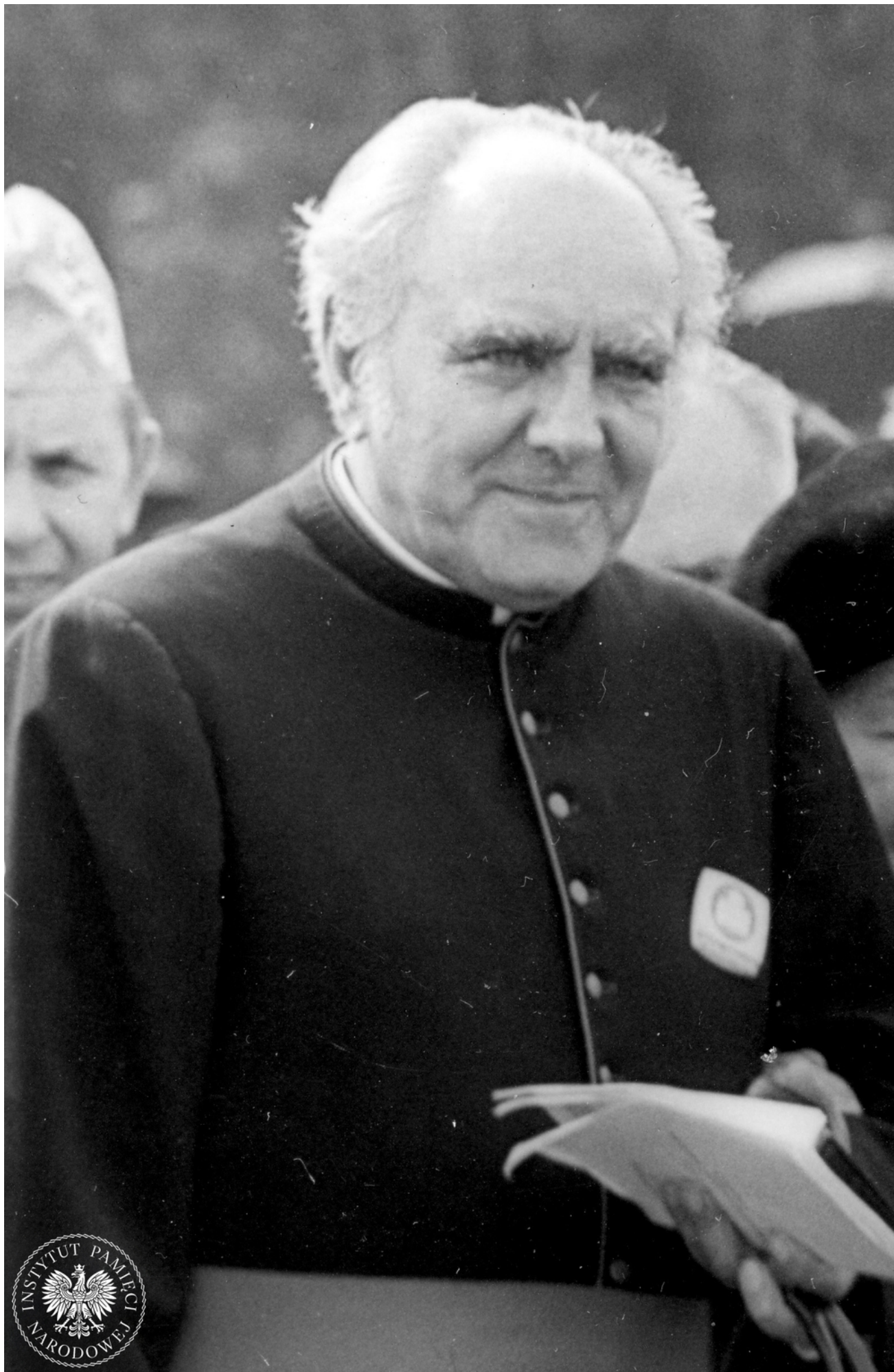
- [Anna Kuśmerek: Prałat Peszkowski](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Kościół, Zbrodnia katyńska, ZSRS

Artykuł

Zdzisław Peszkowski w 1981 r.